

8- Hem perde-i gayb içindeki âlem-i âhirete ait menzilleri dünya gözümüzle görmek ve göstermek için...

Hem perde-i gayb içindeki âlem-i âhirete ait menzilleri dünya gözümüzle görmek ve göstermek için ya kâinatı küçültüp iki vilayet derecesine getirmeli veyahut gözümüzü büyütüp yıldızlar gibi gözlerimiz olmalı ki yerlerini görüp tayin edelim. وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ âhîret âlemine ait menziller, bu dünyevî gözümüzle görülmez.

Gayb âleminin perdesi

Âhîret âlemi “perde-i gayb” içindedir. Yani vardır ama şu anki idrakimize kapalıdır. Nasıl ki radyo dalgaları, hava içinde olduğu hâlde gözle görünmez; nasıl ki ruh vardır ama elle tutulmaz... Aynen öyle de âhîret âlemleri vardır fakat bu gözle görülmez.

وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ Yani bu âlemlerin hakikî bilgisi Allah katındadır.

“Kâinatı küçültmek” veya “gözü büyütme” meselesi

Eğer âhîret menzillerini bu gözle görmek istiyorsan, ya kâinatı küçültüp iki şehir gibi yan yana getireceksin ya da gözünü yıldızlar kadar büyüteceksin. Çünkü bu göz, sadece yakın ve sınırlı olanı görür. Sonsuz ve geniş olanı kuşatamaz. Bu temsil, aslında şunu söyler: **Mesele görünmemesi değil, bizim göremeyişimiz ve âlemin mahiyetidir.**

Görmek için ya âlemi küçültmek ya da bakışı büyütme gerekir. Bu mümkün olmadığına göre, insan gözle değil, iman ve hikmet nazarıyla bakmayı öğrenmelidir.

Fakat bazı rivayatin işaretleriyle âhîrettteki cehennem, bu dünyamızla

münasebettardır. Yazın şiddet-i hararetine مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ denilmiştir.

Dünya ile cehennem arasındaki ince münasebet

Rivayetlerde geçen مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ (yazın şiddetli sıcaklık, cehennemden bir esintidir) ifadesi, bu dünyadaki bazı hâllerin o büyük hakikate işaret ettiğini gösterir. Bu, “cehennem

dünyadadır” demek değildir; bilakis dünyada görülen bazı şiddetlerin, cehenneme bakan bir yönü olduğuna işaretler. Yani burada görülen hararet, onun kendisi değil; ondan bir numune ve yansıma gibidir.

Demek bu dünyevî, küçücük ve sönük akıl gözüyle o büyük cehennem görülmez. Fakat ism-i Hakîm’in nuruyla bakabiliriz. Şöyle ki:

Akıl gözü neden yetmez?

Bu küçük ve sınırlı akıl, o büyük hakikati kuşatamaz. Çünkü cehennem, bizim ölçülerimizle anlaşılacak dar bir varlık değildir. Bu yüzden üstadımız, “akıl gözü sönüktür” der. Yani mesele aklın yokluğu değil; hakikatin büyüklüğüdür.

Ancak İsm-i Hakîm’in nuruyla, yani hikmet nazarıyla bakıldığında, bu dağınık işaretler birleşir ve anlam kazanır.

Arzın medar-ı senevîsi altında bulunan cehennem-i kübra, yerin merkezindeki cehennem-i suğrayı güya tevkil ederek bazı vezaifini gördürmüş. Kadîr-i Zülcelal’in mülkü pek çok geniştir. Hikmet-i İlahiye nereyi göstermiş ise cehennem-i kübra oraya yerleşir.

Cehennem-i suğra, kübranın vekili gibi...

Arzın merkezindeki **cehennem-i suğra**, sanki cehennem-i kübranın bir **vekili** gibi bazı vazifeleri gösterir. Yani küçük olan, büyük olanın **temsîlî bir nüvesi** gibidir.

“Nerede ise oradadır” sırrı...

Cehennem-i kübra, sınırlı bir mekâna bağlanamaz. Çünkü Allah’ın mülkü geniştir. **Hikmet-i İlâhiye nereyi gösterirse, cehennem orada tecelli eder.** Yani mesele bir yer tespiti değil; **ilâhî hikmetin tecelli ettiği alandır.** Bu yüzden cehennem, bizim dar koordinat anlayışımızla kuşatılamaz.

Evet, bir Kadîr-i Zülcelal ve “Emr-i kün feyekûn”e mâlik bir Hakîm-i Zülkemal, gözümüzün önünde kemal-i hikmet ve intizam ile kameri arza bağlamış; azamet-i kudret ve intizam ile arzı güneşe rabetmiş ve güneşi seyyaratıyla beraber arzın sürat-i seneviyesine yakın bir sürat ile ve haşmet-i rububiyetiyle, bir ihtimale göre Şemsü’ş-şümus tarafına bir hareket vermiş

ve donanma elektrik lambaları gibi yıldızları, saltanat-ı rububiyetine nurani şahitler yapmış; onunla saltanat-ı rububiyetini ve azamet-i kudretini göstermiş bir Zat-ı Zülcelal'in kemal-i hikmetinden ve azamet-i kudretinden ve saltanat-ı rububiyetinden uzak değildir ki cehennem-i kübrayı elektrik lambalarının fabrikasının kazanı hükmüne getirip âhirete bakan semanın yıldızlarını onunla iş'al etsin; hararet ve kuvvet versin. Yani, âlem-i nur olan cennetten yıldızlara nur verip cehennemden nâr ve hararet göndersin. Aynı halde o cehennemden bir kısmını ehl-i azaba mesken ve mahbes yapsın.

Kâinattaki kudret ve intizamın delaleti

Aydın dünyaya bağlanması, dünyanın güneşe raptedilmesi, güneşin gezegenleriyle birlikte muazzam bir hareket içinde sevk edilmesi... Yıldızların adeta bir donanma gibi semada dizilmesi...

Bütün bu hâller, sonsuz bir kudretin ve kusursuz bir hikmetin eseridir. Böyle bir kudret için büyük sistemler kurmak, onları idare etmek ve iç içe vazifeler gördürmek son derece kolaydır.

Cehennemden "kazan" misali vazifesi

Üstadımız bu noktada dikkat çekici bir temsil verir: Nasıl ki bir fabrikanın kazanı, büyük sistemlere enerji sağlar; aynen öyle de cehennem-i kübra, ilâhî kudretin emriyle bir **enerji ve hararet menşei** gibi düşünülebilir.

Yani:

- Cennetten nur gelir,
- Cehennemden hararet ve kuvvet gelir.

Bu temsil, cehennemden sadece bir azap yeri değil; aynı zamanda kâinatta bazı **hikmetli vazifelerin menşei** olabileceğini anlatır.

Yıldızlarla olan irtibat

Yıldızların ışık ve hararetle donatılması, bu temsil çerçevesinde daha anlaşılır hâle getirilir. Üstadımız yıldızların nurani bir saltanatın şahitleri olduğunu söylerken; bu büyük sistemin arkasında hem **nur (cennetle irtibat)** hem de **nâr (cehennemle irtibat)** bulunduğunu ima eder.

Azap mekânı olmasıyla çelişmez

Bu vazifeler, cehennemden asıl mahiyetini değiştirmez. O yine ehl-i azap için bir **mesken ve mahbestir**. Yani cehennem hem:

- İlâhî sistem içinde bazı vazifelerin menşei,

- Hem de adaletin tecelli ettiği bir ceza yeridir.

Bu iki durum birbirine zıt değil; bilakis farklı yönlerdir.

Hem bir Fâtır-ı Hakîm ki dağ gibi koca bir ağacı, tırnak gibi bir çekirdekte saklar. Elbette o Zat-ı Zülcelal'in kudret ve hikmetinden uzak değildir ki küre-i arzın kalbindeki cehennem-i suğra çekirdeğinde cehennem-i kübrayı saklasın.

Üstadımız, küçüğe büyüğün saklanabileceğini gösteren bir temsil üzerinden, cehennemin iki mertebesini akla yaklaştırır. Yani görünen bir hakikatten, görünmeyene geçiş yaptırır.

Çekirdek-ağaç misali

Nasıl ki küçücük bir çekirdeğin içinde, koca bir ağacın programı, planı ve kaderi saklıdır... O ince çekirdek, vakti gelince toprağa girer ve içindeki o büyük hakikat açılır. Demek ki küçüklük, büyüklüğe zıt değildir; bilakis çoğu zaman onun **mahfazası ve başlangıcıdır**.

Cehennem-i suğra bir çekirdek hükmünde

Aynen bunun gibi, yerin merkezinde bulunan **cehennem-i suğra**, büyük cehennemin bir çekirdeği gibidir. Şu an dar bir hâlde, sınırlı bir tezahürle vardır. Fakat bu, onun küçük ve önemsiz olduğu anlamına gelmez. Bilakis içinde, **cehennem-i kübranın bütün mahiyetini taşıyan bir nüve** bulunur.

Kudret ve hikmet açısından mümkünlük

Bir çekirdekte koca bir ağacı saklayan kudret, elbette arzın kalbinde daha büyük bir hakikati saklayabilir.

Bu, akla uzak değil; bilakis kâinatta sürekli gördüğümüz bir kanunun daha geniş bir tezahürüdür. Yani mesele “nasıl olur?” değil; “zaten her yerde oluyor” meselesidir.

İnkılâp ve inkişaf sırrı

Nasıl ki çekirdek vakti gelince açılır, büyür ve tam şeklini alır; aynen öyle de cehennem-i suğra, ilâhî emirle **cehennem-i kübraya inkılâp eder**. Şu anki hâli bir hazırlık, bir bekleyiş; gelecekteki hâli ise tam bir tezahürdür.

Netice

- Küçük olan, büyüğün zıddı değil; çoğu zaman **çekirdeğidir**.
- Cehennem-i suğra, cehennem-i kübranın **nüvesidir**.
- Bu hakikat, kâinatta sürekli gördüğümüz **çekirdekten ağaç çıkma kanununun** daha büyük bir tecellisidir.

Bu nazarla bakıldığında, görünmeyen büyük cehennem, artık uzak bir ihtimal değil; **çekirdeği gözümüzün önünde bulunan bir hakikat** hâline gelir.